

ПІДПРИЄМНИЦТВО В ОСВІТІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Роль освіти у розвитку та становленні економічної системи регіонів та держави зростає у силу розвитку економіки знань, невід'ємною складовою якої стають не лише знання, а насамперед вміння їх ефективно використовувати створюючи все нові продукти. Нові виклики, що постали перед системою освіти, показали її неспроможність адекватно реагувати на них у повному обсязі. Відтак, у цілому світі спостерігається криза освітньої системи, яка супроводжується пошуком: відповідей на три основні питання «як?», «чому?» і «скільки?» вчити; та ефективних форм, у яких це навчання повинно відбуватися. Оскільки традиційна система освіти не здатна швидко та ефективно реагувати на виклики часу, які стоять перед нею в силу своєї статичності, бюрократизованості та консервативності, то незаповнену нішу починають займати установи, що реалізують альтернативні освітні послуги. Освіта розглядається як економічна категорія, що здатна поєднати соціальну цінність для суспільства та фінансову користь для підприємця. Це створює передумови для розвитку та ведення бізнесу у даній сфері. Для України та Львівської області, це є новий вид підприємництва, який останніми роками починає інтенсивно розвиватися. Факторами, які сприяли розвитку освітнього бізнесу в Україні стали:

- створення відповідного законодавчо-нормативного забезпечення; відсутність достатньої кількості місць у комунальних та державних закладах (дошкільна освіта), пошук альтернативних видів освіти та індивідуального підходу в освітньому процесі, зростання фінансового забезпечення домогосподарств тощо. Розвивається у формі дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів у класичному розумінні, дитячих клубів, центрів раннього розвитку тощо.

- необхідність підвищення конкурентоспроможності та якості вищої освіти; розширення можливостей для здобуття освіти для усіх бажаючих; підвищення престижності освіти (освіта стає запорукою високого рівня життя та вважається хорошою інвестицією); зростання комерціалізації освіти і впливу на неї великого капіталу тощо.

Функціонування приватних освітніх навчальних закладів має певні особливості, серед яких:

- їх чітка націленість на споживача; розширення можливостей вибору варіантів освіти для споживача, що стимулює конкуренцію та підвищує якісні показники освітніх послуг; варіативність навчальних програм та занять; індивідуальний підхід; сприяє розвитку регіональної соціально-економічної системи (розширення соціальної інфраструктури, створення додаткових робочих місць, зниження фінансового навантаження на місцевий бюджет), підвищення співпраці між органами місцевої влади та підприємцями (шляхом надання фінансової підтримки приватним закладам [1]) тощо.

- можливість створення безперервного освітнього циклу (розвиток комплексних вертикальних підприємств, які надають освітні послуги на комерційній основі від дитсадка до здобуття вчених ступенів), орієнтація на ринок праці та запити споживачів тощо. Наприклад, при Львівському університеті бізнесу та права функціонує: Львівська приватна правничо-економічна гімназія, дошкільний навчальний заклад «Калинонька», Центр міжнародної освіти (дає можливість пройти на дистанційній чи стаціонарній основі курс навчання у іноземних вищих навчальних закладах та одержати польський або американський диплом про вищу освіту) тощо [2].

- можливість функціонування у дистанційній формі (дистанційне навчання, он-лайн освіта), що значно розширює географію можливостей для ведення підприємництва.

Як бачимо, розвиток та функціонування нових форм і форматів освіти відбувається як відповідь на сучасні тенденції розвитку глобалізованого суспільства, а освіта перестає бути сферою витратною та поступово стає привабливим інвестиційним сектором для бізнесу. Прикладом є створення навчальних закладів дошкільної та початкової освіти «Холдингом емоцій «!FEST» у м. Львові, зокрема це: дитячий садочок «Леосад» [3], «Школа вільних та небайдужих» та мережа садків «Веселі та розумні» [4].

Іншим прикладом чіткого позиціонування освітніх послуг як ринкового продукту є функціонування освітніх корпорацій. Освітні корпорації займаються створенням і реалізацією освітнього продукту не лише на регіонально-державному, але і на глобальному ринку. Перші освітні корпорації почали з'являтися у США ще у 70-х рр. XX ст., де на сьогодні функціонує 13 найбільших відкритих освітніх корпорацій, в яких сектор прибуткової вищої освіти є основним видом діяльності [5].

В Україні теж розпочинається процес формування мережі вищих навчальних закладів, які все частіше розглядаються з підприємницьких позицій (залучення фінансово спроможних студентів і слухачів, грантів, дотацій, внесок у створення бренду та укріплення іміджу навчального закладу тощо), а студенти, аспіранти, докторанти, у таких закладах, аналізуються як клієнти освітньої корпорації, що стають покупцями освітніх послуг ВНЗ на запити яких орієнтується освітньо-навчальна робота викладачів [6, с. 53].

На нашу думку, ефективному функціонуванню та розвитку підприємництва у освітній сфері сприятиме формування освітніх кластерів. Як свідчить практика розвинених країн (США, Канади, Японії, Фінляндії, Франції, Німеччині, Італії та ін.) застосування кластерних структур сприяє: становленню конкурентоспроможної економіки; поєднанню кооперації та конкуренції між його учасниками, що дозволяє їм отримувати синергетичний ефект, підвищувати конкурентоспроможність об'єднання в порівнянні з окремими закладами; взаємодії між учасниками кластеру – органами державної влади та місцевого самоврядування, підприємствами, освітніми та науковими установами [7]. Наразі, офіційно освітні кластерні структури у Львівській області не функціонують, однак перші напрацювання у даному напрямку відбуваються досить активно. Основними ініціаторами стають освітні та громадські організації, освітні структури. Першим прикладом такої взаємодії стало функціонування освітнього кластеру на «Форумі видавців 2017» у м. Львові,

що відбувався на базі Центру імені Митрополита Андрея Шептицького УКУ (Українського католицького університету).

Освіта стала ключем до успішного майбутнього індивіда, регіону та держави, а інвестування у розвиток сектора освіти, не лише державними, але і приватними структурами сприятиме ефективному розвитку соціально-економічної системи держави загалом.

Список використаної літератури

1. Програма надання фінансової підтримки дошкільним та загальноосвітнім навчальним закладам м. Львова приватної форми власності на 2017 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www8.city-adm.lviv.ua/inteam/uhvaly.nsf/\(SearchForWeb\)/94DFF3DC7B5B05D5C22580FE0034D742?OpenDocument](http://www8.city-adm.lviv.ua/inteam/uhvaly.nsf/(SearchForWeb)/94DFF3DC7B5B05D5C22580FE0034D742?OpenDocument);
2. Львівський університет бізнесу та права [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lubp.com.ua/ru/>;
3. Видавництво «Старого Лева» відкрило у Львові власний дитсадок [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zaxid.net/vidavnistvo_starogo_leva_vidkrilo_u_lvovi_vlasniy_ditsadok_n1438591;
4. Школа вільних та небайдужих: проект майбутнього [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fest.lviv.ua/uk/news/277-shkola-vilnykh-ta-nebayduzhikh-proekt-maybutnoho/>;
5. Романовський О. О. Феномен підприємництва в університетах світу: Монографія. // О. О. Романовський – С. 80 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://books.google.com.ua/>;
6. Романовський О. О. Шляхи впровадження інновацій, підприємництва та підприємницької освіти в системі національної освіти України: Монографія. // О. О. Романовський – Вінниця: Нова книга, 2010. – 416 с.
7. Дмитерко М. О. Регіональні кластери України: ефективність їх створення та перспективи розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2013-sotsialno-ekonomicheskie-reformi/2_dmitrenko.htm.